

Jak srovnávat teorie osobnosti?

a) základní kritéria vědeckosti zastávané koncepce (L.A. Hjelle a D.J. Ziegler).

- *ověřitelnost* (verifikovatelnost)
- *heuristická hodnota* – stupeň, v němž teorie stimuluje výzkumníky na jejím základě rozvíjet a realizovat další výzkumné aktivity
- *vnitřní konsistence*
- *vyjadřovací úspornost* – pojmy nezbytné i popisu a vysvětlení koncepce jako celku i jednotlivých případů v oblasti její aplikace
- *obsažnost* – šíře a různost fenoménů, které teorie obsahuje
- *funkčnost* – porozumění každodennímu lidskému chování

Hodnota	Nízká	Střední	Vysoká
Ověřitelnost	F a E A K	M	S B R
Heuristická hodnota	A K	a M E	F S B R
Vnitřní konzistence		F A	a E S B K M R
Úspornost		F	A E S B a K M R
Obsažnost		E S B A K M	F a R
Funkční význam	A K	a E B	F S M R

F = Freud A = Allport K = Kelly a = Adler S = Skinner
M = Maslow E = Erikson B = Bandura R = Rogers

b) koncepce orientované mezi dva póly vyjádřenými pojmy:

1. svoboda (nezávislost) – determinovanost
2. racionálnost – spontánnost (iracionalita)
3. celost – strukturovanost
4. genetické uspořádání – výsledek prostředí
5. změnitelnost – neměnnost
6. subjektivita – objektivita
7. proaktivita – reaktivita
8. homeostáza – heterostáza
9. poznatelnost – nepoznatelnost

c) zdroj vzniku a rozvoje různorodých teorií osobnosti

- psychologické směry se vyznačují pro ně příznačnými poznávacími strategiemi, zahrnujícími jednotu:

- implicitního pohledu na povahu a podstatu osobnosti,
 - vymezení determinant, které ve studované oblasti jevů vystupují,
 - s tím souvisejícího kategoriálního systému klíčových pojmů, výkladového rámce, modelu osobnosti
 - z toho vyplývajících projektů, metod a nástrojů pronikání do podstaty osobnosti člověka
- **základní psychologické směry** a jejich modifikace nevznikly současně a na sobě nezávisle, ale vždy jako odezva na již existující přístupy k podstatě lidské povahy, přirozenosti, prožitkům a interakcím, v historickém kontextu vývoje vědy a civilizace

Srovnání – 3 hlavní směry HLAVNÍ CHARAKTERISTIKY:

Kam konkrétní teorie patří? Proč?

Srovnání dvou teorií osobnosti na základě parametrů. Moderní teorie – mohu je zařadit, kam?